

Nr 561.

Av herr **Lindberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 312, med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen angående allmän sjukförsäkring skall även sjöfolket innefattas i den föreslagna lagen.

För sjöfolket har det tidigare praktiskt taget varit omöjligt — i varje fall för menige man — att ha någon ordnad sjukförsäkring. Förslag till sådan har varit föremål för behandling, men något resultat har icke kunnat framläggas. Dessa förslag ha heller icke kommit så långt, att de blivit föremål för annan undersökning än möjligheten för sjöfolket att bilda en speciell sjukkassa. Denna undersökning måste emellertid då — år 1930 eller 1931 — avbrytas, enär tillräckligt intresse saknades hos berörda parter. Svenska maskinbefälsförbundet hade en sjukkassa för sina medlemmar, vilken kassa var verksam under ganska lång tid.

För sjöfolket i allmänhet måste det vara av ett betydande intresse, att den allmänna sjukförsäkringen kommer till stånd. Härigenom löses för denna yrkesgrupp ett problem, som tidigare ansetts vara i det närmaste olösbart. En sjöman, som besökt vissa utländska hamnar, främst då tropiska, har icke kunnat vara sjukförsäkrad därför att förutvarande eller äldre sjukkassor icke försäkrat för de risker, som vederbörande utsatt sig för å de främmande orterna. Vidare har det varit svårigheter med avgifternas erläggande, en svårighet som icke tidigare kunnat övervinnas. En annan svårighet har varit att vid sjukdomsfall i främmande hamn kunna skaffa de intyg, som erfordras, eller göra de anmälningar, som föreskrivits för den som velat uppbära sjukhjälp.

Enligt förslaget till lag om allmän sjukförsäkring synes det, med den avfattning lagtexten fått, som om det skulle bli vissa svårigheter för sjöman att erhålla alla försäkringens förmåner även om han vistas inom riket. Sålunda förefaller det, som om bestämmelserna i 15—19 §§ skulle bli svåra att tillämpa för samtliga fall. Enligt de angivna §§ skola vissa ersättningar vid sjukdomsfall utgå såsom för läkarvård, resor till eller från sjukhus eller sjukvårdsinrättning m. m.

Man kan här tänka sig det fall, att en sjöman, som är bosatt i övre Norrland, uppehåller sig i Göteborg för sökande av arbetsanställning å fartyg. Den centralsjukkassa han tillhör har ingen lokal sjukkassa i Göteborg. Under sådant förhållande synes det bli svårt för vederbörande försäkringstagare att fullgöra de skyldigheter, som fordras för att han skall kunna få sjukvårdsersätt-

ningarna betalda i Göteborg för sig och samtidigt familjeersättningarna utbetalda till familjen uppe i övre Norrland. Denna fråga synes heller icke lösas genom bestämmelsen i 20 §.

Enligt sista stycket 19 § äger redare för svenskt fartyg, som haft att vidkännas kostnader för sjömans sjukvård jämlikt bestämmelserna i sjömanslagen, erhålla gottgörelse för kostnaderna enligt bestämmelserna i nu föreslagen lag. Dock får denna gottgörelse eller ersättning icke överstiga det belopp, som skolat utgå, därest sjömannen vistats — under sjuktiden — inom sjukkassans verksamhetsområde.

Denna bestämmelse kan visserligen leda till det resultatet, att redaren, även vid sjukdomsfall som icke kräver vård å sjukhus, blir villigare att bekosta den sjukes resa till sin hemort. Men det betyder också att för allvarliga sjukdomsfall, där resa till hemorten av den konsulterande läkaren icke kan tillrådas, såväl redaren som den sjuke själv icke kan få sina kostnader tillnärmelsevis täckta. I denna angelägenhet har för flera år sedan, från samtliga sjöfolksorganisationer tillsammans med redarna, gjorts framställning till Kungl. Maj:t om att sjöman skulle få vårdas på vilket allmänt sjukhus som helst i hela landet till de kostnader, som hemortens allmänna sjukhus betingade sig för vården av den sjuke. Sådan åtgärd skulle lämpligen kunna vidtagas nu, när detta stora reformförslag till allmän sjukförsäkring är i färd att finna sin lösning. Att här är en viktig fråga, viktig för alla dem som äro anställda inom sjöfarten, står utanför allt tvivel.

I 20 § bestämmes, som redan nämnts, att Konungen meddelar bestämmelser om ersättning för sjukvård utom riket.

Av motiveringen för denna § framgår (kommittébetänkandet nr VII s. 309), att man tänkt sig sådana föreskrifter, att en sjöman kommer att åtnjuta mycket litet försäkringsskydd i utlandet. Detta gäller givetvis den praktiska tillämpningen. Visserligen föreslår kommittén, att ersättningen bör anpassas efter förhållandena å den främmande orten, även om därigenom kostnaden något skulle överskrida vad som utgives till i Sverige verksam läkare. Föreskrifterna torde även enligt kommittén böra innehålla regler angående vilka utländska läkare, som skola anses innehava kompetens, att av dem meddelad vård bör ersättas, samt angående handlingar, som böra påfordras för ersättningens utbe-
kommande.

Om läkarvård m. m. för svensk sjöman utomlands skulle begränsas endast till de fall, då han blivit sjuk ombord, hade man kunnat förstå kommitténs förslag på angiven punkt. Det måste emellertid bli ytterst svårt även för fartygets befäl att följa med och rätt iakttaga de tänkta föreskrifterna. Värre måste det emellertid vara för den sjöman, som av en eller annan anledning blivit avmönstrad å utrikes ort och därefter blir sjuk. Om han vänt sig till en läkare, som icke innehar kompetens enligt bestämmelserna, så skulle han själv få helt och hållet bekosta sin vård därute. En invändning häremot kommer säkerligen

att göras genom att man hänvisar till svensk konsul, som kan lämna anvisningar. Detta är riktigt å alla de platser, där svensk konsul finnes, vilken behärskar svenska språket. Men å alla de platser, där svensk konsul icke finnes eller där han talar ett språk som sjömannen icke behärskar, står sjömannen utan hjälp, råd eller anvisningar. De erforderliga handlingarna kan han heller icke anskaffa. Detta förhållande kan även inträffa, sedan redarens sjukvårdsplikt för sjöman å utländsk ort (12 veckor) upphört.

I 30 § medgives arbetsgivaren rätt, för det fall han utbetalat lön till arbetstagaren, att hos sjukkassan uppbära såväl arbetstagaren tillkommande sjukpenning som även make- och barntillägg. Detta medgivande dock under förutsättning, att lönen utbetalas på grund av lag eller författning, utfärdad av Kungl. Maj:t. Om lönen utgöres helt eller delvis av naturaförmåner, skola dessa uppskattas efter i paragrafen angivna regler.

Här möter även en fråga, som för sjömannens vidkommande kräver närmare förklaring. Kommittén har såsom motiv för denna bestämmelse anfört bl. a. bestämmelserna i §§ 27, 28 och 32 sjömanslagen, till vilken motivering departementschefen anslutit sig.

Det är särskilt när det gäller bestämmelserna i 32 § sjömanslagen, som frågan om lönen göres aktuell. I 27 § ålägges befälhavaren sörja för den sjukes vård, och i 28 § stadgas om av vem och under vilken tid vården skall bekostas. Så länge sjömannen är kvar i tjänsten, det vill säga är kvar ombord och åtnjuter vård, blir det för honom ingen förändring. Då uppbär han förutom vården full hyra. Så snart han emellertid lämnar fartyget inträder annat förhållande. Visserligen skall redaren även då under lagfäst tid bekosta vården, läkemedel m. m., men någon särskild ersättning i anledning av sjukdomsfallet utgår icke. För avmönstringar i svensk hamn gäller sju dagars ömsesidig uppsägning. I samtliga fall sker numera sådan uppsägning och sjömannen erhåller hyra för sju dagar. Därefter upphör rätten till hyra. Vården står emellertid kvar, därest sjömannen utan egen begäran lämnat tjänsten. Råkar han själv ha sagt upp sig till avmönstring efter han blivit sjuk så upphör såväl hyra som vård på redarens bekostnad efter utgången av uppsägningstiden eller senast så snart avmönstring skett. Denna hyra för de sju uppsägningdagarna är emellertid icke en ersättning för det sjömannen blivit sjuk utan en ersättning för icke iakttagen uppsägningstid. På samma sätt förhåller det sig med de en respektive två månads-hyrorna vid avskedande i utländsk hamn. Dessa månadshyror äro en ersättning för avskedandet, icke en ersättning för det sjömannen blivit sjuk. I själva verket gör redaren en förtjänst genom att avskeda respektive uppsäga den sjuke. Redaren skulle eljest kunna komma att få betala den sjuke både lön och vård under längre tid än fallet blir efter avskedande respektive uppsägning. Såvitt jag kunnat finna har kommittén glömt bestämmelserna i 4 § sjömanslagen. I denna § stadgas tre månaders hyra efter samma grunder som ovan nämnts.

Vad gäller hyran vid avskedande respektive uppsägning, skall sådan utgå

vid avskedande av annan orsak än sjukdom. Undantag gäller lagligt avsked, där hyra endast utgår för så lång tid, som sjömannen förrättat tjänsten. Om en sjöman sålunda avskedas, skall han erhålla hyra för en respektive två eller tre månader. Uppsäges han och kan han avmönstras omedelbart, utgår hyra för sju dagar. Under dessa tider utgår även underhållsersättning. Stöd för ovan angivna uppfattning finnes i sjömanslagen, den edition som utgivits av dåvarande hovrättsrådet John Alsén och samlade under 32 §.

När det gäller vårdkostnaderna äro i lagen icke fastställda några belopp. Lagens mening är säkerligen den, att vården skall bekostas av redaren oavsett vad den betingar för penningpris. Oklarheten på denna punkt har emellertid gjort, att vårdkostnaderna fixeras i kollektivavtalet mellan Sveriges redareförening och Svenska sjöfolksförbundet. Enligt detta avtal utgå vårdkostnaderna — då vård icke sker å sjukhus — med kronor 6: — per dag i Sverige och kronor 9: — per dag i utlandet. Dessa belopp skola täcka kostnaderna såväl för mat som för logi. Läkare och medicin bekostas därutöver. Flerstädes i utlandet förslår icke nu denna ersättning till vården. För det fall att redaren nu skulle få tillgodogöra sig sjömannens egen sjukpenning, som också make- och barn-tilläggen, så skulle sjömannens familj bli i hög grad lidande. I varje fall skulle någon förbättring, efter det lagen om allmän sjukförsäkring trätt i kraft, icke inträda. Detta kan givetvis icke vara avsikten.

För sjömännens del — häri inräknas även befälhavaren — bör 30 § icke gälla. De erhålla nämligen icke någon hyra i anledning av sjukdomsfallet annat än i de undantagsfall, då de vårdas ombord.

En annan föreslagen åtgärd, som kräver ändring när det gäller sjömännen, är tiden för framställning om sjukhjälp. Sådan framställning skall göras inom sex månader vid äventyr att rätt till understöd eljest kan försittas. Denna bestämmelse, som återfinnes i 31 §, kan för sjömannen verka oförmånlig, i det säkerligen många fall kunna åberopas, där anmälningar icke kunnat ske inom sex månader. Härför böra skapas undantagsbestämmelser, som tillåta, att en sjömans anmälan tages till prövning, när den än inkommer.

När det gäller 45 § i den föreslagna lagen uppkomma likaledes svårigheter för en sjöman. Han kan icke gärna, vid fall av avmönstringar i utlandet, fullgöra i nämnda § förutsatt anmälan. Här är det tydligen lättare medgiva undantag, vilket man får förutsätta kommer att ske i de föreskrifter, som skola meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av tillsynsmyndigheten.

På grund av vad ovan anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville vidtaga de ändringar i Kungl. Maj:ts proposition, som på grund av vad i det förestående angivits kunna anses påkallade.

Stockholm den 14 oktober 1946.

Carl Lindberg.